

Máté Ernő

Isten munkatársai¹

„mert ami megismerhető Istenből, az nyilvánvaló előttük, mivel Isten nyilvánvalóvá tette számukra. Láthatatlan valóját, azaz örök hatalmát és istenségét meglátja alkotásain az értelem a világ teremtésétől fogva. Ezért nincs mentségük, mert bár Istent ismerték, mégsem dicsőítették vagy áldották mint Istent, hanem hiábavalóságokra jutottak gondolkodásukban, és sötétség borult oktalan szívükre.”
(Róm 1,19–21)

Kedves testvéreim! Számomra a világegyetemben megfigyelhető rendezettség, finomhangoltság egyáltalán nem magától értetődő. Hogy az ember azt képes felfogni, megérteni és kikutatni, az főleg nem magától értetődő. Ha csak biológiai, kémiai és egyéb folyamatok termékei vagyunk, hogyan lehetséges ez? Hogyan gondolhatjuk végig Isten gondolatait, hacsak részben is? Kinek köszönhetjük ezt az ajándékot, ki teszi ezt nyilvánvalóvá számunkra?

Albert Einstein mondta egykoron: „A legfelfoghatatlanabb dolog a világegyetemben az, hogy emberi ésszel felfogható”. „Mert ami megismerhető az Istenből, az nyilvánvaló előttük, mivel Isten nyilvánvalóvá tette számukra” – mondja Pál apostol.

Istenhitemnek egyik legerősebb alapja az, hogy a világ milyen csodálatos berendezkedésű. Nem jöhetett létre csak úgy, véletlenül, a semmiből, kellett a Teremtő gondolata, akarata, és az is, hogy ezt kinyilatkoztatta, nyilvánvalóvá tette számomra.

Nincs olyan ember a földön, aki – ha a töméntelen csillagra néz –, meg ne kérdezné önmagától ki az, aki a világmindenség rendjét megszabja? Az így tapasztalható nyugalom és béke csak az Istenhez való kapcsolódásból eredhet.

Ezt az élményt Hamvas Béla így fogalmazza meg:

¹ Elhangzott az egyházi főtanácsi gyűlés nyitóistentiszteletén, 2017. július 7-én, Kolozsváron.

„Isten tenyerén ébredtem, s lenéztem a Földre,
Hófehér csúcsokra, kopár legelőkre.
Kanyargós folyók tükrében láttam kelni a Napot,
Sugaraiban álmos hajnal mosakodott.
Láttam az óceánt gyermekként ragyogni
Sirályokat felette felhőkkel táncolni,
Láttam a békét az emberek szívében,
Láttam az erdőket fürödni a fényben.
Láttam sok-sok mosolyt, és láttam a reményt,
Láttam az embert, és láttam a zenét,
Láttam a földet szeretetben élni,
Láttam a csöndet a széllel zenélni.
Láttam Istent, amerre csak néztem,
Miközben éppen az Ő tenyerében ültem,
S az Ő hangján szólt hozzám a szél,
Mint anya, ki gyermekének mesél,
Millió apró tükörben láthatod magadat,
Hisz olyannak látod a világot, amilyen Te vagy!”

„Láthatatlan valóját, azaz örök hatalmát és istenségét meglátja alkotásain az értelem a világ teremtésétől fogva” – idézzük Pál apostolt.

Számomra nagyszerű élmény és bizonyosság, hogy Isten alkotásai megvizsgálhatóak, megtapasztalhatóak, megláthatóak, hogy nem csak elgondolhatóak, kitalálhatóak, nem csak spekulációval élhetünk.

Hogyan tudjuk alkotásait értelmesen vizsgálni? Mi, unitáriusok azt mondjuk, hogy Isten megismerteti, kijelenti magát nekünk az ő Szentlelke által, kijelenti magát a természetben, a Szentírásban, a történelem útjain keresztül, vagy éppen a művészetekben.

Ha csak a természetet nézem, akkor a természettudomány segítségével tapasztalás révén egyre jobban megismerem a teremtett világ szerkezetét. A galaxisok számát 10 billióra becsüljük, persze az eredmény „feltétele”, hogy a világegyetem nem végtelen és nincsenek multiuniverzumok sem. Ha csak az emberi gént nézzük, akkor az annyi információt hordoz, mintha egy 1000 kötetes könyvtárban néznénk szét. Tudom azt, hogy hajlik a fény, hogy görbül a tér, az idő lassabban telik, ha gyorsabban járok, de kutakodásom közepette megtapasztalom azt is, ami nem látható Istenből, az Ő örök hatalmát és istenségét, mert a tudomány nem tudja elvonni a függőnyt a teremtés titkáról, csak rész szerint látunk, a világegyetem csak egy vékony szeletébe nyerünk betekintést.

És megtapasztalok egy vertikális világot, egy teljességet, mely áldást közvetít számomra, gondviselést és szeretetet. És akkor hitvallásom első akkordjaival felkiáltok: „Hiszek egy Istenben az élet teremtőjében és gondviselő Atyjában!”

És ha kinyitom a Bibliát, rögtön az első sorokban ezt olvashatom: „Kezdetben teremtette Isten az eget és a földet.” És áldást érzek áramolni magam felé. Mert számomra igazából nem a teremtésről van benne szó, hanem a Teremtőről, az Ő nagyságáról és dicsőségéről. És ha tovább olvasom, akkor azt látom, hogy ebben a teremtésben gyökerezik az élet és a halál, a napfelkelte és a naplemente, az emberiség drámája, minden benne van, Isten jelenvalósága vesz körül, ezért számunkra a Biblia az Élet könyve!

És ha még tovább olvasom, akkor ott vagyok, amikor Jóbot megkérdi: „Össze tudod-e kötni a Fiastyúk szálait? A Kaszáscsillag köteleit meg tudod oldani?” (Jób 38,31)

Vagy amikor a Zsoltárok könyvének írója felkiált: „Mily drágák nekem szándékaid, Istenem, mily hatalmas azoknak száma! Számolgom, de több a homokszemeknél, s a végén is csak nálad vagyok... Vizsgálj meg, Istenem, ismerd meg szívemet! Próbálj meg, és ismerd meg gondolataimat! Nézd meg, nem járok-e téves úton, és vezess az örökkévalóság útján!” (Zsolt 139,17–18.23–24)

Pál apostol tulajdonképpen arra emlékeztet minket, hogy Isten meglátható, a teremtés ajándék, melyet vizsgálva kapcsolatba tudunk kerülni Istennel, meg tudjuk érteni az ő tervét, meg tudjuk tapasztalni az Ő szeretetét. Hiszen benne élünk, mozgunk és vagyunk.

„Hanem amint meg van írva: »Amit szem nem látott, fül nem hallott, és ember szíve meg sem sejtett, azt készítette el Isten az őt szeretőknek.«” (1Kor 2,9) „Mi pedig nem a világ lelkét kaptuk, hanem az Istenből való Lelket, hogy megismerjük mindazt, amit Isten ajándékozott nekünk.” (1Kor 2,12)

Mindenek ellenére Pál apostol elkeseredik, hiszen: „nincs mentségük, mert bár Istent ismerték, mégsem dicsőítették vagy áldották mint Istent, hanem hiábavalóságokra jutottak gondolkodásukban, és sötétség borult oktalan szívükre.” (1Róm 20–21). – Hiába vagyunk szellemrokonságban Istennel, hiába tapasztaltuk meg, hogy a legjobb Isten közelében lenni, néha elfordulunk Istentől. Vannak emberek, akiknek élete nem követi Isten tervét. A történelem folyamán az emberiség fokozatosan nőtt bele Isten tervébe, és voltak időszakok (nemcsak Pál idejében, a pogányok között) amikor az emberek hiábavalóságokra jutottak gondolkodásukban, értetlen szívük pedig elsötétült.

Most, amikor a reformáció 500. évfordulóját ünnepeljük, úgy érzem, hogy keresve sem találhattam volna jobb kort a hiábavalóságra való jutást példázandó.

Az isteni kijelentésnek csak akkor van értelme, ha mozgásba tud hozni minket, tartalommal tölti ki lelkünket, és egyre jobban, fokozatosan bele tudunk avatódni Istennek tervébe, ha kapcsolódni tudunk. És valóban: „Isten bennünk lakozó erejét akkor tapasztaljuk, ha Isten fiai vagyunk” mondta unitárius reformátorunk, Dávid Ferenc.

De ha az emberek értetlen szíve elsötétül, a kapzsiság, a tudatlanság, a könnyebbik út kerül előtérbe, amikor sokkal inkább birtokolni akar és nem lenni, akkor a kijelentés ereje sajnos megtorpan. De mindig vannak emberek, akik lelkükben őrt állnak, ilyenek voltak reformátor elődeink.

A reformáció tulajdonképpen megújulás, leszámolás a spekulációval, egy teljesebb istenismeret felé próbálta vinni az embert, célja volt az eltorzult tanítás visszaalakítása az eredetihez. Általa kapott a kor embere erősödő hitet, etikai reformot, nemzeti nyelvre fordított Bibliát, tudományt, gazdasági erőt, hogy jobban otthon legyünk a világban és otthon a Teremtőnél. Isten szerető valóság, folyamatosan átformálja életünket, saját képmására újateremt. A reformáció nemcsak múltidézés. Mi magunk is benne vagyunk. „Ecclesia est semper reformanda” – szüntelenül meg kell újulni. Egyre kevésbé fontosak a formalitások, és egyre fontosabbá válik számunkra az, hogy mit érzünk, mit hiszünk, milyen módon adunk ennek kifejezést ott, ahol élünk.

A reformáció öröksége velünk van ma is, amikor azért teszünk, hogy a világ a gondviselő Atya akaratához igazodó legyen, amikor védjük az élet tiszteletét, a családot, a környezetet, a kultúránkat.

Tisztelt gyülekezet, főtanácsi tagok! János evangéliumában Jézus a következőket mondja: „Az én Atyám mind ez ideig munkálkodik, én is munkálkodom.” (Jn 5,17)

A gondviselő Isten adja meg számunkra azt, hogy a folyamatosan munkálkodó Atya mellett mint munkatársak élhessünk, megismerve, dicsőítve Istent. A 225-ös egyházi énekünk szavaival kérem, kérjük Istent:

„Jelenj meg közöttünk, értsd meg szándékunkat,
Te nevedben tartjuk tanácskozásunkat,
Tiszta szívből kérünk Téged, teremtőnket,
Hallgasd meg kegyesen esedezésünket.
Gerjeszd fel igédnek szerelmét lelkünkben,
Szentlelked szentségét áraszd el szívünkben,
Adj igaz értelmet s tudományt elménkben,
Téged szolgálhassunk e földi életünkben.”

Ámen.